

İKV BİLGİ NOTU

DOĞRUDAN YABANCI YATIRIMLARIN İZLENMESİ RAPORU

Hatice Fulya Topyıldız, İKV Uzman Yardımcısı

Avrupa Komisyonu 17 Ekim 2024 tarihinde AB'ye gelen doğrudan yabancı yatırımların izlenmesi ile ilgili hazırlanan yıllık raporların dördüncüsünü yayımladı.¹ Raporla Komisyonun ve Üye Devletlerin, üçüncü ülkelerden gelen ve AB'nin güvenliğini ve kamu düzenini tehdit eden doğrudan yabancı yatırımları belirleme konusunda iş birliği yaptığına dikkat çekiliyor.²

Raporda 2023 yılında net küresel doğrudan yabancı yatırımların düşüş gösterdiği, 2021 yılı rakamlarının altına düştüğü belirtiliyor. 2022 yılında 1,2 milyar olan küresel doğrudan yabancı yatırımın 2023 yılında yaklaşık 1 milyar avro olduğuna değiniliyor. 2022 yılı ile 2023 yılları kıyaslandığında Çin ve ABD gibi doğrudan yabancı yatırım alıcılarının da aldıkları yatırımda düşüş yaşandığı belirtiliyor. Doğrudan yabancı yatırımda küresel bir düşüş olsa da, AB'nin 2022 yılı ile kıyaslandığı zaman 2023 yılında artış yaşandığı ifade ediliyor. Ancak AB'ye net doğrudan yabancı yatırım akışı hem 2022 hem de 2023 yılında negatifte kalıyor.

Yatırımcıların hangi ülkeden olduğu da raporda ele alınan konulardan bir tanesi. AB ülkelerine 2023 yılında yatırım yapan ana ülke, önceki yıllardaki gibi ABD olarak karşımıza çıkıyor. Tüm satın almaların (*acquisitions*) %30'unu ve yeşil alan projelerinin (*greenfield projects*) %36'sını oluşturuyor. Birleşik Krallık'tan olan yatırımcılar 2023 yılında tüm satın almaların %25'ini, tüm yeşil alan projelerinin %21'ini gerçekleştirerek ikinci sıraya yerleşiyor. 2022 yılı ile kıyaslanınca 2023 yılında hem satın almalar hem de yeşil alan projelerinde düşüş yaşandığına dikkat çekiliyor.

AB'ye yapılan dış işlemler (*foreign transactions*) sayısında 2023'te, 2022'ye göre düşüş yaşadığının altı çiziliyor. Ancak buna istisna üç ülkeye değiniliyor; Polonya, Finlandiya ve İrlanda. Raporla Almanya (%19) ve İspanya'nın (%17) yabancı satın almalar için ana ülkeler olduğundan bahsediliyor. Ancak iki ülkenin de ev sahipliği yaptıkları yabancı satın almaların yıllık olarak yaklaşık %9 oranında düşüş yaşadığı ifade ediliyor. Diğer AB ülkeleri incelendiğinde, birleşme ve satın alma (*mergers and acquisitions*) paylarında %13 oranı ile Fransa, %7,9 oranı İtalya ve %7,6 oranı İrlanda'nın önde geldiği görülüyor. 2023 yılında çoğu AB üye ülkesinin düşüş yaşadığı vurgulanırken, en çok İtalya ve Hollanda'nın etkilendiği belirtiliyor. Birleşme ve satın alma işlemlerinin verilere en olumlu şekilde yansdığı ülkeler ise İrlanda, Polonya ve Finlandiya. 2023 yılında yeşil alan yatırımlarının

¹ European Commission, "Cooperation on screening of foreign direct investments strengthens EU security", 17.10.2024, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_24_5327 Erişim tarihi: 22.10.2024.

² European Commission, "REPORT FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL Fourth Annual Report on the screening of foreign direct investments into the Union", COM(2024) 464 final, 17.10.2024.

gerçekleştirildiği ana ülkeler %24 ile İspanya ve %11 ile Fransa ve Almanya. Proje sayılarında yaşanan yıllık düşüşün en belirgin olduğu ülke Almanya olurken, İspanya ve Fransa'da da azalma olduğuna dikkat çekiliyor.

Raporda 2022 yılından 2023 yılına hangi sektörlere gerçekleştirilen yabancı yatırımın azaldığı sorusuna yanıt bulmak mümkün. Satın alımlara bakıldığı zaman imalat sektöründe 2023 yılında, 2022'ye göre bir düşüş olduğunun altı çiziliyor. Bilgi ve iletişim teknolojileri sektöründe de 2022 yılı ile kıyaslama yapılınc 2023 yılında bir azalma olduğunun altı çiziliyor. 2023 yılında satın alımlar içerisinde imalat sektörünün payının %26 olduğu görülürken, bilgi ve iletişim teknolojilerinin %23 ile onu takip ettiği ifade ediliyor. Profesyonel, bilimsel ve teknik aktiviteler sektörünün %12 ile üçüncü, finansın %8,5 ile dördüncü ve perakende sektörünün %7,7 ile beşinci olduğu görülüyor. 2022 yılına göre satın alımların artış gösterdiği tek sektörün ise profesyonel, bilimsel ve teknik aktiviteler olduğu vurgulanıyor. Yeşil alan yatırımları incelendiğinde birinci sırayı 2022 ve 2023 yılında perakendenin aldığı, ancak 2023 yılında 2022'ye kıyasla bir düşüş yaşandığı belirtiliyor. Bilgi ve iletişim teknoloji sektörünün 2022 yılında ikinci olduğu, ancak 2023 senesinde imalat sektörünün ikinciliğe yükseldiği ifade ediliyor. İmalat sektörünün ardından sırasıyla bilgi ve iletişim teknolojileri, finans ve profesyonel, bilimsel ve teknik aktiviteler sektörünün geldiği vurgulanıyor. Aynı zamanda yeşil alan yatırımlarında 2022'den 2023'e en yüksek düşüşü yaşayan sektörün bilgi ve iletişim teknolojileri olduğunun altı çiziliyor.

Raporun devamında Doğrudan Yabancı Yatırım İzleme Tüzüğü'nden (*The FDI Screening Regulation*) bahsediliyor. Bu tüzük, Üye Devletlerin kendi ülkelerine gelen doğrudan yabancı yatırımları güvenlik ve kamu düzeni gerekçesi ile inceleyip belirli tedbirler almasına olanak sağlıyor. Ayrıca Komisyon ve Üye Devletlerin iş birliği ve bilgi değişimi yapmasını sağlıyor. 2022 yılında 17 ülke tarafından 421 ihbar gerçekleştirildiği, bu ihbarların 18 üye ülke tarafından gerçekleştirilen toplamda 488 adet ihbar ile 2023 yılında arttığı vurgulanıyor. 2023 yılında Avusturya, Danimarka, Fransa, Almanya, İtalya, Romanya ve İspanya'nın bu ihbarların %85'ini oluşturduğu ifade ediliyor. Mekanizmaya ihbar edilen doğrudan yabancı yatırımların ana sektörleri incelendiğinde birinci sırada %23 ile imalat, ikinci sırada %21 ile bilgi ve iletişim teknolojileri olduğu görülüyor. Daha sonra sırasıyla toptan ve perakende (%14) ile diğerleri (%14), finansal aktiviteler (%11) ile profesyonel aktiviteler (%11) ve enerji (%6) geliyor. Raporun devamında AB'de doğrudan yabancı yatırımın izlenmesinde iş birliği yapılmasının önemli olduğunun altı çiziliyor.